

Jelentés a KPVDSZ Vörös Meteor TE. Diogenes Barlangkutató Csoport 1981. évi

munkájáról

Thieme Andor

Kutatási területünk továbbra is a Rejteki munkásház - Kajla-völgy - Hór-völgy - Tebe-pusztá - Balla-völgy - Répáshuta - Rejteki munkásház által határolt terület, melyen négy fontosabb objektumot tartunk számon:

- I. Szarvaszetetői-viznyelő
- II. A Csunya-völgy és barlangjai
- III. Pénz-pataki-viznyelőbarlang
- IV. Diós-pataki I.-II.-III. sz. barlangok

I. Szarvaszetetői-viznyelő

A barlangban feltáró munkákat nem végeztünk. Ennek oka egyrészt nyári táborunk szervezési bizonytalansága, másrészt az, hogy erőink jelentős részét más, olyan feladatra koncentráltuk, ahol mindenképpen eredményt akartunk elérni. Csakis így vált lehetővé a Pénz-pataki-viznyelő főágának teljes felmérése.

A további bontásról természetesen nem mondunk le. Már rendelkezünk a megfelelő véssőgéppel, az aggregátor beszerzése olyamatban van, így biztosítva látszik, hogy 1982-ben, annyi év próbálkozásai, kísérletei, kudarcai és szerény eredményei után sikerül végre tuljutni a jelenlegi végponton.

Néhány alkalommal így is jártunk lenn a barlangban. Bejárati része a kisebb omlások során megnagyobbodott, a patak ezen a szakaszon új mederben folyik. A belső járatok jellege nem változott, omlás nyomát itt nem tapasztaltuk.

II. Csunya-völgy és barlangjai

A már eddig ismerttetett okok miatt kitűzött célunkat csak ötven százalékban értük el. Befejeztük a völgy keleti oldalának bejárását, viszont adósak maradtunk a teljes dokumentáció elkészítésével. Ennek összeállításáról nem mondunk le, de részleteinek közlését megkezdjük.

A bejárások általános tapasztalata, hogy a megtalált barlangok kicsiny méretűek, és a völgytalp felett egy elég jól behatárolható magassági sávban helyezkednek el. Méreteikre jellemző, hogy hosszuk nem haladja meg a három métert, keresztmetszvényük pedig 0,5-1 méter közötti. Magasságuk nem több, mint 0,7-1 méter. Kezdeti szakaszuk törmelékkel erősen kitöltött, egyes esetekben ember által alig járható méretű. Mind a hét barlang a völgy felső - északi - bejáratának közelében található, egy jellegzetes sziklaborda közelében.

CK-1 Egymás mellett nyíló, de azonosnak tűnő üregegyüttes.

A két szélső bejárat közötti távolság 3,35 méter.

Az egyes bejáratok méretei: 0,7 x 0,5 m; 0,5 x 1,5 m; 0,55 x 0,8 m.

CK-2 Kettősbejáratu üreg. A nagyobbik bejárat mérete 0,6 x 0,6 méter.

CK-3 Hosszan elnyuló üreg, bejárata jelenleg járhatatlan.

CK-4 Jelenleg járhatatlan üreg.

CK-5 2,3 m hosszan járható barlang.

CK-6 Egyetlen, közelítőleg gömb alakú, 0,8 m átmérőjű üreg.

CK-7 1,2 x 1,7 méteres, szemüregre emlékeztető üregforma.

III. Pénz-pataki-viznyelőbarlang

Egész éven át rendszeresen regisztráltuk a szifon vízszintjének ingadozását. Az idei mérési adatok legszembetűnőbb vonása, hogy az eddig rendszeresnek bizonyult május-juniusi intenzív emelkedés lényegében elmaradt, illetve igen kismértékű volt. A szifon vízszintingadozásának értékei 1978. VI. - 1981. XII. hó között:

/a Nagy Fal tetejétől számolva/

	maximum	minimum	különbség
1978	- 30,0 m	- 72,2 m	42,2 m
1979	- 66,1 m	- 73,04 m	6,94 m
1980	- 46,90 m	- 72,65 m	25,75 m
1981	- 69,50 m	- 73,1 m	3,6 m

A fenti adatokból több érdekes tény is leolvasható. Legfontosabbnak tartjuk, hogy az eddig vizsgált idő alatt az ingadozás oszcúértékei - a maximum - hullámzó ütemben ugyan, de egyértelműen oszökkennek. Ugyanakkor az ingadozás mélypontjai - a minimumok - lényegében azonos szinten stagnálnak. A vízszintoszökkenés - a maximális szintre vonatkozó - tendenciájának magyarázatára több lehetőség is kínálkozik. Lehetséges időjárás, ill. ehhez szorosán kapcsolódó felszíni vízjárás tényezők hatása. Nem lehet kizárni a hegység felszín alatti vízkészletének hasonló tendenciájú mozgását sem. Összefüggés lehet az általunk létesített gát hordalékviszatarató hatása, és a szifon vízátteresztő képességének javulása között.

Véleményünk szerint a jelenség okai között ez utóbbinak - a gát hordalékviszatarató hatásának - van döntő jelentősége, bár az ezt megelőző okok is közrejátszhatnak benne. A vízszintmérést és megfigyelést mindenesetre folytatjuk és jövőre megvizsgáljuk a gát előtti feltöltődés mértékét is.

Tovább folytattuk a bontást eddigi munkahelyünkön. A járat megnyugtató irányban halad, vertikális és horizontális paraméterei kielégítőek. Hossza jelenleg 3,85 méter, továbbra is a szifon megkerülésének reményével biztat. Egyetlen és legnagyobb problémánk a kitermelt törmelék elhelyezése. A Nagy Fal aljától a szifonig végig aktív, kis szelvényű a patakmeder, benne - visszamosás veszélye nélkül - bontási anyag nem helyezhető el. Az év során a bontás helyszínén történő deponálással, átrakással kísérleteztünk - nem sok sikerrel. Jelenleg valamilyen szádlemezes megoldást szeretnénk megvalósítani. A munkahelyet a következő években is fenntartjuk, mivel benne látjuk a szifon megkerülésének lehetőségét.

Az év legnagyobb munkája a barlang főágának szabatos felmérése, a barlang mélységének meghatározása. A barlang történetében először készült ilyen pontosságú, fix pontok beépítésével megvalósult felmérés, és először készült ilyen felmérés alapján szerkesztett térkép. Több év munkája fekszik benne, a munka egyes szakaszai híven követhetők a Diogenes csoport elmúlt évi jelentéseiben. A pontok furásából, a felmérésből az egész csoport kivette részét; mégis szükségesnek érezzük, hogy kiemeljük Laczkó Sándort, aki a mérés vezetésében és Kékesi Györgyöt, aki a térkép megszerkesztésében vállalt oroszlánrészt. Gyakran igen nehéz körülmények között, nagy vízhozam mellett - vagyis inkább benne - alacsony vízhőmérsékletnél, kényelmetlennél kényelmetlenebb testhelyzetekben kellett furni, majd később a pontos felmérést elvégezni. A mérési eredmények alapján megállapítottuk, hogy a Pénz-pataki-viznyelőbarlang mélysége, a Bjárattól a Szifon vízszintjéig számítva 139,0 méter.

Fontosabb részadatok:

Jutka-kürtő talpa:	- 40,1 méter	
Gerendás talpa:	- 58,05 "	
Retyi kürtő teteje:	- 62,57 "	43. pont
Nagy Fal teteje:	- 73,52 "	52. "
Nagy Fal alja:	-116,29 "	86. "

A barlang eddigi felméréseinek mélységi adatai:

Jakucs László /1953/	150,0 méter	
Szil Ássy Gyula /1960/	130,0 "	
Vám és P. csop.		
VMTÉ Diogenes /1977/	146,0 "	
VMTÉ Baradla /1978/	127,8 "	

Ha ezeket az eredményeket összevetjük a jelenlegi hiteles értékkel, akkor örömmel állapíthatjuk meg, hogy legjobban csoportunk előző mérési eredménye közelíti meg. Tíz méteren belüli eltérés van az 1960-as felméréshez képest, és tíz méteren felüli az eltérés az 1953-as és az 1978-as felmérés viszonylatában. Az eltérések okát két tényezőben kereshetjük:

1. A felmérés időpontjában a vízszint megemelkedett, és ezt nem vették figyelembe.
2. Az alkalmazott mérési technika elégtelen színvonala - "kvázi" adatok -, illetve a felmérés gyenge kivitelezése, esetleg szerkesztési problémák.

Valószínűsíthető, hogy a nagyobb mélység esetében az első, míg a kisebb mélység esetében a második ok játszhatott szerepet.

Jelenlegi felmérésünk becemontozott, számozott pontokkal, iránymérése függőkompasszal - kettős leolvasással -, szögmérésre fokivvel, hosszérése milliméteres beosztású mérőszalaggal történt. A térkép szerkesztését koordinátarendszerben végeztük el. A barlang kiterített hosszmeteszete és alaprajza beszámolóunk végén található. Egyben mellékeljük a poligonvonal mérési adatait is, valamint a vízszintmérés éves eredményeit.

A poligonvonal felmérési adatai

	Dőléss \angle	Csapás \angle	Hossz /m/
0 - 1	- 41°50'	122°00'	2,260 m
1 - 2	- 45°20'	76°50'	3,675
2 - 3	- 30°00'	41°20'	2,455
3 - 4	- 40°10'	263°50'	3,940
4 - 5	+ 2°40'	205°00'	5,255
5 - 6	- 47°00'	307°20'	4,320
6 - 7	- 23°40'	163°10'	1,730
7 - 8	- 23°00'	259°30'	6,655
8 - 9	- 21°00'	335°00'	3,855
9 - 10	- 50°400'	134°30'	5,215
10 - 11	- 53°40'	35°50'	4,730
11 - 12	- 13°10'	266°10'	1,560
12 - 13	- 38°40'	00°50'	3,600
13 - 14	- 19°50'	286°50'	4,930
14 - 15	f.	f.	8,970
15 - 16	+ 8°30'	90°30'	1,825
16 - 17	- 32°50'	218°50'	2,620

17 - 18	f.	f.	1,185
18 - 19	- 25°30'	270°00'	4,850
19 - 20	- 16°10'	202°40'	2,110
20 - 21	f.		1,990
21 - 22	+ 16°35'	119°50'	0,970
22 - 23	- 4°10'	183°00'	6,970
23 - 24	- 6°35'	157°10'	2,695
24 - 25	- 2°30'	95°20'	6,405
25 - 26	- 31°40'	154°00'	1,195
26 - 27	- 34°20'	189°50'	2,280
27 - 28	- 24°00'	95°00'	7,000
28 - 29	- 36°30'	118°40'	0,850
29 - 30	f.		6,015
30 - 31	+ 17°10'	164°30'	3,310
31 - 32	- 20°10'	194°40'	1,760
32 - 33	- 0°40'	162°20'	1,285
33 - 34	- 24°30'	207°10'	3,040
34 - 35	- 14°20'	178°20'	2,350
35 - 36	- 6°40'	266°10'	3,720
36 - 37	- 6°30'	163°30'	1,865
37 - 38	- 25°50'	238°20'	3,200
38 - 39	- 27°00'	144°00'	2,635
39 - 40	+ 1°10'	66°00'	0,990
40 - 41	- 7°40'	115°50'	3,275
41 - 42	- 10°30'	76°50'	2,520
42 - 43	- 29°50'	190°00'	3,290
43 - 44	f.		1,980
44 - 45	- 35°50'	227°00'	1,990
45 - 46	f.		0,750
46 - 47	- 34°30'	133°20'	1,140
47 - 48	f.		2,565
48 - 49	- 12°10'	186°20'	2,940
49 - 50	- 30°20'	99°20'	2,890
50 - 51	- 1°30'	193°30'	2,445
51 - 52	f.		0,790
52 - 53	+ 0°50'	257°20'	0,560
53 - 54	f.		1,010
54 - 55	+ 13°40'	241°10'	0,450
55 - 56	f.		1,265
56 - 57	- 0°20'	229°30'	0,580
57 - 58	f.		1,375
58 - 59	- 5°30'	271°00'	0,555
59 - 60	f.		1,285
60 - 61	- 27°30'	285°10'	1,065
61 - 62	f.		1,995
62 - 63	- 16°00'	278°10'	0,980
63 - 64	f.		2,000
64 - 65	- 13°20'	272°00'	0,870
65 - 66	f.		2,130
66 - 67	- 1°40'	270°00'	0,770

67 - 68	f.		2,190
68 - 69	- 11°20'	262°50'	0,890
69 - 70	f.		2,805
70 - 71	- 26°30'	245°40'	1,035
71 - 72	f.		1,435
72 - 73	- 5°50'	239°20'	0,995
73 - 74	f.		4,980
74 - 75	- 5°00'	260°30'	1,750
75 - 76	f.		2,540
76 - 77	- 25°10'	242°40'	1,015
77 - 78	f.		1,325
78 - 79	- 20°10'	281°40'	1,920
79 - 80	f.		2,365
80 - 81	- 10°30'	260°20'	1,530
81 - 82	f.		3,120
82 - 83	- 14°00'	300°00'	1,235
83 - 84	f.		e,545
84 - 85	- 3°20'	258°40'	1,550
85 - 86	f.		2,995
86 - 87	- 18°00'	285°10'	1,280
87 - 88	f.		1,235
88 - 89	- 9°50'	279°50'	0,640
89 - 90	f.		0,975
90 - 91	- 21°00'	321°50'	1,895
91 - 92	f.		1,365
92 - 93	- 2°40'	345°30'	3,545
93 - 94	- 12°20'	339°30'	0,535
94 - 95	- 13°40'	343°10'	4,780
95 - 96	- 8°10'	348°10'	5,445
96 - 97	- 8°10'	348°10'	2,420
97 - 98	+ 0°50'	355°30'	5,835
98 - 99	f.		1,100
99 - 100	- 13°00'	263°20'	1,260
100 - 101	f.		1,275
101 - 102	- 14°20'	249°50'	1,845
102 - 103	f.		1,080
103 - 104	- 5°20'	254°10'	1,400
104 - 105	- 26°20'	330°40'	5,565
105 - 106	- 2°00'	357°10'	5,045
106 - 107	- 12°20'	333°20'	3,685
107 - 108	f.		7,270

108. pont: HILTI szög

vizszint: - 2,02 méter a 108. ponttól

IV. Diós-pataki viznyelők

A II. sz. barlangban tovább folytattuk a belső patakmeder bontását. A medernek ezen a pontján változatlanul nincs iszaplerakódás, a kövek azonban kezdenek nagyobbodni. Súlyosabb nehézség ennél, hogy gyakorlatilag megteltek a közeli rakódóhelyek, és a szállítási utvonal hosszabbodása miatt lelassult a munka.

Uj jelenség volt, hogy 80/81 telén a barlangban a szifon előtti mederrészen 1,5-1,0 méter mély tó keletkezett. Nagyon lassan apadt le, iszaplerakódást mégis csak közvetlen a szifon előtti két méteren tapasztaltunk. A tények addig érhetőek, hogy a kis keresztmetszet miatt a végpont nem képes elvezetni a nagyobb hozamokat, csak hogy nyáron, még a legnagyobb zivatarok után sem keletkezik tó. Akkor vajon miért képes elvezetni ugyanaz a keresztmetszet a nagy hozamot? Ezt sajnos ma még nem tudjuk. De a bontást jövőre is folytatjuk, reméljük nem eredmény nélkül.

A III. sz. barlangban a korábban leírt okok miatt érdemi munkára nem került sor.

A KPVDSZ Vörös Meteor TE. Foton Barlangkutató Csoport 1981. évi beszámolója

Tihanyi Péter

A csoport fő tevékenysége: fotó- és filmdokumentáció készítése, ennek megfelelően az 1981. évben kiegészítettük film- és diaanyagunkat a következő karszterületekről:

Pilis-hegység barlangjai - dia + S 8-as film

Alsó-hegy zombolyai, barlangjai - dia + S 8-as film

Gerecse - Szelim-barlang oktatás - dia + S 8-as film

Románia területén: Bihar-hegység /Pádisi karsztfennsík barlangjai /dia + film/

Csohszlovákia területén: Morva Karszt /Ostrov és Machoha környéke dia + film/

Franciaország területén: Pireneusok prehisztórikus barlangjai

Vercors-hegység prehisztórikus barlangjai /dia + film/

NSZK területén: Sváb alpok barlangjai dia + film

Kutatási területünk: Pilis-hegység /Loány-, Legény-barlang, Szoplaki Ördög-lyuk, Pilis-barlang/

A csoport által lezárt négy barlangban minden hónap második hétvégéjén ügyeletet tartunk, ha csoportok jelzik jövetelüket. Az elmúlt évben 178 főt kísértünk a Pilis barlangjaiban.

- Folytattuk a bontási munkákat a Loány-barlangban.
- A Szoplaki Ördög-lyuk és a dobogókői műút közötti dombon feltártunk két kisebb üreget /3, illetve 12 m hosszban/.
- Folytattuk a térképezési munkákat, az Alba Regia csoport két tagja /Fehér Katalin és Kárpát József/ eel mérték az általunk fix mérési pontokkal jelzett Leány-barlang lezárt szakaszát.
- Folytattuk a denevérek megfigyelését a lezárt barlangokban.
- Helyreállítottuk a megrongált Pilis-barlang ajtaját, zár szerkezetét.
- Kiegészítettük a barlangok fotódokumentációját /előadást tartottunk belőle/.
- Megkezdtek a Pilis-hegység lezárt barlangjairól készülő színes S 8-as mozifilm próbafelvételeit a Legény-barlangban.